

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

9 Vtrum actus fidei sit meritorius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tas est ratio ubi solis &c. Cum hoc enim quod ipsa sola sit ratio beati obiecti, ita quod ipsa non nisi ut una, & trina personam utraque: quoniam ad obiectum beatificum non sola ratio beandi exigitur, sed ipsum beatus, ut quod. Quod autem, & quod, non sunt duo obiecta, quorum unum sit primum, & alterum secundum: sed ex utraque quasi integratur unum obiectum.

Ad rationem autem Scoti, quod pater prius origine &c. dicitur, quod illa responsio est bona, quod pater ex se est beatus comprehendendo deitatem, ac per hoc videtur eam in tribus, & causam omnium &c. Filius autem ex parte beatus est, comprehendendo eandem. Et cum contra hoc arguitur: Quilibet prior intelligit intellectum, ut est in se formaliter &c. Concessio antecedit, neganda est sequela in sensu, quo facta ad propositum. Potest enim duplicem sensum habere ipsa cum sua probatione.

Ad cuius evidentiam propter Novitios recolare oportet, quod ad intelligendum non solum concurrunt intellectus & intelligibile, sicut ad sensum, ut sensus & sensibile, sed concurrunt utriusque in se formaliter cum intellectu. Oportet enim in intellectu formaliter esse in intelligente, & rursus oportet intelligibile inhere, ut quasi inhereat ipsi intellectui. Intelligens ergo qui libet & intelligit in intellectu, ut in ipso intelligente est: & intelligit intelligibile, ut in eodem intelligibile est. Hec sunt vera: sed duplex sensus in illa locutione.

ARTICULVS IX.
Vtrum credere sit meritorium.

AD NONVM sic proceditur. Videtur, quod credere non sit meritorium. Principium enim merendi est charitas, ut supra dictum est: sed fides est praeparanda ad charitatem, sicut & natura. ergo sicut actus naturae non est meritorium, quia naturalibus non meremur, ita nec actus fidei.

¶ 1. Præter. Credere, mediū est inter opinari, & scire, uel considerare scita: sed consideratio scientiae non est meritoria, similiter autem nec opinatio: ergo etiam neque credere est meritorium.

¶ 2. Præter. Ille qui assentit alicui rei scilicet. Cum dico, Quilibet intelligit intelligibile, ut est in seipso intelligente formaliter, potest ly ut, deotare conditionem, sine qua intelligibile non intelligitur, qualis est appropinquatio, seu coniunctio intelligibilis cum intelligente. Et sic propositio est vera, Et in hoc sensu si concedatur totus propositus, nihil aliud concluditur, nisi quod pater non intelligit deitatem, nisi in se existat: quod non est ad propositum. Potest quoque ly ut, deotare terminum intellectionis. Et sic propositio est falsissima, quoniam lapis intelligitur secundum conditiones, quas habet in re extra, puta gravitatem &c. & non solum secundum conditiones, quas habet in intelligente. Et tamen ad hunc sensum concluderet intentum Scoti, volentis probare, quod sufficit ad beatitudinem patris, quod terminetur ad essentiam, ut in patre formaliter: sicut sufficit ad hoc, quod intelligat intellectu, quod intellectus sit in eo: sed longius aliter est, quoniam essentia ut obiecta, terminat intellectum patrum secundum totam latitudinem suam, ut comprehendat, & non solum secundum hanc conditionem, ut est in patre formaliter. Et ultima probatio, scilicet, Non minus requiritur ad intelligendum intelligibile, quam intellectus, falsum

assumit, & sophisma committit in illatione. Falsa quidem est, quia ad operationem vitalem, qualis est intelligere, magis requiritur principium eius vitale, quam non vitale. Intellectus autem est principium vitale: intelligibile uero non: ergo &c. Sophistice autem inferre, quia mutatur non minus, in non aliter. Dato enim quod non minus, quia tamen alter requiritur, quia intellectus ut in quo solum, intelligibile ut terminatus: ideo hoc exigit ad hoc ut perfecte terminet, ut terminet ut est in intelligente, & ut est secundum se, & in quocumque &c. Ille autem sufficit quod principiet, ut formaliter inest intelligenti.

Ad confirmationem autem qua dicitur, Si pater beatificaret essentiam in filio, igitur quasi reciperet aliquid a filio, uel ab aliquo ut in filio: respondetur negando sequelam, quo ad primam partem, & quo ad secundam in sensu conuenienti. Non enim ex hoc, quod Deus intelligit essentiam suam, ut extendit se ad creaturas, recipit aliquid a creaturis, aut ab essentia sua, ut est creaturarum: quoniam ly ut, de notat conditionem terminari. Et ideo nihil ualet ad propositum, sed potius est ad oppositum auctoritas Arist. 1. 2. Meta. loquentis non de conditione obiecti, sed de ipso obiecto. Vult enim, & bene, quod si Deus intelligeret aliquid extra se, id est, obiectam essentiam suam, ita quod aliquid ab eo intelligeretur non existens in sua essentia, uilficeret &c. Nos etiam dicimus idem: quoniam dicimus, quod Deus

credendo, aut habet causam sufficienter inducentem ipsum ad credendum, aut non. Si habet sufficiens inducendum ad credendum, non uidetur hoc ei esse meritorium: quia non est ei iam liberum credere, & non credere. Si autem non habet sufficiens inducendum ad credendum, leuitatis est credere, secundum illud Eccle. 19. Qui cito credit, leuis est corde: & sic non uidetur esse meritorium. ergo credere, nullo modo est meritorium.

SED CONTRA est, quod dicitur ad Hebr. undecimo quod sancti per fidem adepti sunt repromissiones: quod non esset, nisi credendo mererentur. ergo ipsum credere est meritorium.

RESPOND. Dicendum, quod sicut supra dictum est, actus nostri sunt meritorij, in quantum procedunt ex libero arbitrio moti a Deo per gratiam. Unde omnis actus humanus, qui subicitur libero arbitrio, si sit relatus in Deum, potest meritorius esse. Ipsum autem credere est actus intellectus assentientis ueritati diuinae ex imperio uoluntatis a Deo mota per gratiam: & sic subiacet libero arbitrio in ordine ad Deum: unde actus fidei potest esse meritorius.

AD PRIMVM dicendum, quod natura comparatur ad charitatem, quae est merendi principium, sicut materia ad formam. Fides autem comparatur ad charitatem, sicut dispositio precedens ultimam formam. Manifestum est autem, quod subiectum, uel materia non potest agere nisi uirtute formae: neque etiam dispositio praeparata perfecte uidendo essentiam suam, ac per hoc uidet eam ut in tribus personis, & ut omnium causam. & cum hoc a nullo aliquid recipit, aut quasi recipit, nisi ab essentia perfecte obiecta. In hoc enim clauduntur omnes conditiones essentiae, quae cum: quolibet sunt ad intra, ut esse communicatum filio, & Spiritui sancto &c. quam ad extra, ut esse causam &c. Et propterea uerbum Dei natum ex omnibus, quae sunt in scientia patris, est uerbum omnium simpliciter, intus & extra, ut in primo libro monstratum est. Fac de tertio.

Super questionis secunda Articulum nonum.
In articulo nono, in responsione ad primum, nota, quod ex parte eius habes, quod actus naturae, ut comedere, bibere, dormire, & alia huiusmodi, & naturalis liberi arbitrii, quod uolumus esse beati & non miseri, uiuere, & non mori &c. in quantum sunt uoluntati, & ordinati ad Deum a charitate in habente illam, sunt meritorij uite aeternae. Et ob hoc Apostolus mandauit. Sine manducatis, siue bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite.

In responsione ad ultimum, nota tria testimonia fidei Christianae, doctrinam diuinam, quae in sacra scriptura Ecclesiae est, miracula, & interiorum instinctum Spiritus sancti, quae antior ceteris proponit quia solus Dei est agere in cor. Et ipse Spiritus red dit testimonium spiritui nostro, quod filij Dei sumus, quod nemo nouit, nisi qui accipit. Haec autem tria sunt quidem sufficientia ad credendum, hoc est, ad uoluntariae assensuendum: & ideo non tollunt meritum credentis, sicut nec tollunt uoluntarium in actu credendi.

consideratio actualis rei scitae subiacet lib. arb. Est. n. in potestate hominis considerari, uel non considerari: & ideo consideratio scientiae potest esse meritoria, si referatur ad finem charitatis, ad honorem Dei, uel utilitatem proximi: sed in fide utrumque subiacet libero arbitrio. & ideo quantum ad utrumque, actus fidei potest esse meritorius: sed opinio non habet firmum assensum. Est enim quoddam debile, & infirmum sicut Philosophum in 1. Post. Vnde non uidetur procedere ex perfecta uoluntate: & sic ex parte assensus, non multum uidetur habere rationem meriti, sed ex parte considerationis actualis potest meritoria esse.

AD TERTIUM Dicendum, quod ille qui credit, habet sufficiens inductiuum ad credendum: inducitur enim auctoritate diuinae doctrinae miraculis confirmatae, & quod plus est, interiori instinctu Dei inuitantis. Vnde non leuiter credit, cum habeat sufficiens inductiuum ad credendum: & ideo non tollitur ratio meriti.

Super questionis secunda Articulum decimum.

In articulo decimo, in responsione ad secundum, ad tertium, quod rationes quae induci possunt ad auctoritatem fidei, sunt in duplici ordine. Nam quaedam procedunt ex ambabus, aut altera praemissa credita: & istae non ostendunt non esse impossibile, quod in fide proponitur, nisi apud fideles. Quaedam uero procedunt ex solo lumine naturali: & istae respectu eorum quae sunt fidei, non faciunt euidenciam, sed respectu possibilitatis logicae eorum, quae sunt fidei, faciunt euidenciam. Verbi gratia. R6

Lib. 1. post. tex. 44. 10. 1.

Sup. q. 55. ar. 5. ad 3. & 5. di. 24. ar. 3. q. 3. & 1. cont. c. 8.

Lib. 1. Ethic. c. 9. 10. 5.

cedens, antequam forma adueniat: sed postquam forma aduenit, tam subiectum, quam dispositio praecedens agit in uirtute formae, quae est principale agendi principium, sicut calor ignis, agit in uirtute formae substantialis. Sic ergo neque natura, neque fides sine charitate possunt producere actum meritorium: sed charitate superueniente, actus fidei fit meritorius: per charitatem, sicut & actus naturae & naturalis, liberi arbitrii.

AD SECUNDUM Dicendum, quod in scientia duo possunt considerari, scilicet assensus scientis ad rem scitam, & consideratio rei scitae. Assensus autem scientiae non subiicitur libero arbitrio, quia sciens cogitur ad assentiendum per efficaciam demonstrationis: & ideo assensus scientiae non est meritorius, sed consideratio actualis rei scitae subiacet lib. arb.

Est. n. in potestate hominis considerari, uel non considerari: & ideo consideratio scientiae potest esse meritoria, si referatur ad finem charitatis, ad honorem Dei, uel utilitatem proximi: sed in fide utrumque subiacet libero arbitrio. & ideo quantum ad utrumque, actus fidei potest esse meritorius: sed opinio non habet firmum assensum. Est enim quoddam debile, & infirmum sicut Philosophum in 1. Post. Vnde non uidetur procedere ex perfecta uoluntate: & sic ex parte assensus, non multum uidetur habere rationem meriti, sed ex parte considerationis actualis potest meritoria esse.

ARTICULVS X.

Utrum ratio inductiua ad ea quae sunt fidei, minuat meritum fidei.

AD DECIMUM sic proceditur. Videtur, quod ratio inductiua ad ea, quae sunt fidei, diminuat meritum fidei. Dicitur enim in quadam homilia, quod fides non habet meritum, cui humana ratio praebet experimentum: si ergo ratio humana sufficenter experimetur praebet, totaliter excludit meritum fidei. Videtur ergo quod qualiscunque ratio humana inducta ad ea quae sunt fidei, diminuat meritum fidei.

2. Praet. Qui quid diminuit rationem uirtutis, diminuit rationem meriti. Quia felicitas uirtutis est premium, ut Philosophus dicit in 1. Ethic. sed ratio humana uidetur diminuire rationem uirtutis ipsius fidei: quia de ratione fi-

dei est, quod sit non apparentium, ut supra dictum est. Quia autem plures rationes inducuntur ad aliquid, tanto minus hoc est non apprensibile, ergo ratio humana inducta ad ea quae sunt fidei, meriti fidei diminuit.

3. Praet. Contrariorum contrariae sunt causae: sed id quod inducitur in contrarium fidei, auget meritum fidei sicut sit perfectio cogentis ad recedendum a fide, sicut etiam sit ratio aliqua hoc perit adens, ergo ratio coadiuuans fidem, diminuit meritum fidei.

SED CONTRA est, quod 1. Petri 3. dicitur. Parati semper ad satisfactionem omni potestati uos, reddere rationem de ea, quae in uobis est fide, & spe: non autem ad hoc induceret. Apostolus, si per hoc meritum fidei diminueretur non ergo ratio diminuit meritum fidei.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, actus fidei potest esse meritorius, in quantum subiacet uoluntati, non solum quantum ad usum, sed etiam quantum ad assensum. Ratio autem humana inducta ad ea quae sunt fidei, dupliciter se potest habere ad uoluntatem credentis. Vno quidem modo sicut praecedens, puta cum aliquis aut tantum haberet uoluntatem, aut non haberet propriam uoluntatem, ad credendum, nisi ratio humana induceretur: & sic ratio humana inducta diminuit meritum fidei. Sic etiam supra dictum est, quod passio praecedens electionem in uirtutibus moralibus diminuit laudem uirtuositatis. Sicut enim homo actus uirtutum moralium debet exercere propter iudicium rationis, non propter passionem: ita credere debet quae sunt fidei, non propter rationem, sed propter auctoritatem diuinam. Aliter ratio humana potest se habere ad uoluntatem credentis consequenter. Cum enim homo tantum uoluntatem ad credendum, dicitur creditam, & super ea cogitat, & amplexatur, quas rationes ad hoc inuenire potest. Et ad hoc ratio humana non excludit meritum fidei, sed est signum maioris meriti. Sic etiam praeterea sequens in uirtutibus moralibus est dignioris uoluntatis, ut supra dictum est. Significatur Ioan. 4. ubi Samaritani ad magis quam ratio humana figuratur, dixerunt, propter tuam loquelam credimus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in casu illo, quando homo non habet credendum, quae sunt fidei, nisi propter auctoritatem, quando autem homo habet credendum, quae sunt fidei, ex sola auctoritate, et si habeat rationem demonstrationem